

Banken en schuldwitwassen

Mr. A.J.M. de Swart en mr. P.C. Verloop

1. Inleiding

Op 18 maart 2010 verscheen een artikel in The Wall Street Journal met als kop 'Wachovia Settles Money-Laundering Case'. Dit artikel volgde op een tussen Wachovia en de United States of America overeengekomen *deferred-prosecution agreement* waarbij Wachovia zich verbond om \$ 110 mio aan opbrengsten van drugsverkopen die via haar zouden zijn witgewassen en een boete van \$ 50 mio te betalen.³⁷² De overeenkomst is gesloten na beschuldigingen van het Justice Department dat fouten in compliance het mogelijk hebben gemaakt dat enorme hoeveelheden drugsgeld via wisselkantoren vanuit Mexico werden weggesluisd. Wachovia "admitted failure to identify, detect, and report suspicious transactions in third-party payment processor accounts." De openbaar aanklager merkte op: "Corporate citizens, no matter how big or powerful, must be held accountable for their actions."

Op 1 augustus 2008 trad de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme in werking. De uitgangspunten die werden gehanteerd bij het tot stand komen van deze wet markeren een ontwikkeling in het denken ten aanzien van de (strafrechtelijke) aansprakelijkheid van financiële instellingen. Een zelfde markering valt aan te treffen in de Wet financieel toezicht. Niet langer draait de vraag naar aansprakelijkheid om het al dan niet voldaan hebben aan regels (rule based), maar steeds meer om de vraag of financiële instellingen datgene hebben gedaan wat van hen verwacht mag worden ten aanzien van de doelstellingen die een wet met zich brengt (principle based). Daarbij wordt aan de betreffende financiële instelling een zekere mate van ruimte gegund in de wijze waarop de met wetgeving beoogde doeleinden worden bereikt (risk based). Kort gezegd is er een ontwikkeling gaande waarin de overheid bedrijven niet langer opdraagt wat zij moeten doen, maar zich beperkt tot het stellen van de doelen die de overheid wenst te bereiken en waaraan bedrijven worden geacht een bijdrage te leveren.

Een dergelijke ontwikkeling blijft in het commune strafrecht nog steeds grotendeels achterwege. Toch zijn er ook op strafrechtelijk gebied ontwikkelingen gaande op grond waarvan financiële instellingen te maken krijgen met een soort risico-benadering. Eén van de gebieden waarop een dergelijke ontwikkeling zich lijkt voor te doen, is de strafbaarstelling van witwassen. In de artikelen 420bis tot en met 420quater Wetboek van Strafrecht is een groot aantal handelingen ten aanzien van uit misdrijf afkomstige voorwerpen strafbaar gesteld. Met betrekking tot het bewijs van die handelingen lijkt er steeds vaker

372 De deferred prosecution agreement betekent dat slechts wordt afgezien van vervolging als binnen een overeengekomen periode aan bepaalde voorwaarden voldaan wordt. De deferred prosecution agreement in casu is gepubliceerd op <http://www.justice.gov/usao/fls/PressReleases/100317-02.html>

sprake van omkering van de bewijslast: indien onvoldoende aannemelijk kan worden gemaakt dat geld een legale herkomst heeft, dan zal het wel afkomstig zijn van een misdrijf.

In deze bijdrage zullen de auteurs, kijkend vanuit hun strafrechtelijke praktijk, nader ingaan op de risico-aansprakelijkheid die voort lijkt te vloeien uit de jurisprudentie van de Hoge Raad ten aanzien van de strafbaarstelling van witwassen. Daartoe zal eerst een korte beschrijving van het fenomeen witwassen vanuit strafrechtelijk oogpunt worden geschetst, waarbij tevens de stand van de meest recente jurisprudentie op het gebied van witwassen zal worden besproken (par. 2). Vervolgens zullen de auteurs ingaan op de effecten van een meer principle based-approach en de gevaren die daaruit voort kunnen vloeien voor financiële instellingen waar het hun strafrechtelijk relevante betrokkenheid bij witwassen betreft (par. 3). In paragraaf 4 zullen de auteurs een enkele opmerking plaatsen over de dilemma's waarvoor financiële instellingen zich geplaatst kunnen zien. Afgesloten wordt met een korte conclusie.

2. Witwassen in het Wetboek van Strafrecht

2.1 Strafbaarstelling van witwassen

Het Nederlandse Wetboek van Strafrecht kent een drietal strafbepalingen aangaande witwassen. De materiële norm is steeds in het wetboek omschreven als het verrichten van diverse gedragingen, waaronder het voorhanden hebben, ten aanzien van voorwerpen die afkomstig zijn uit enig misdrijf. Art. 420bis Sr. stelt strafbaar het *opzettelijk* witwassen. Art. 420ter Sr. kent de hoogste sanctie, aangezien daarin het gewoontewitwassen strafbaar is gesteld. Tenslotte is in artikel 420quater Sr. strafbaar gesteld het zogenaamde schuldwitwassen.

Van opzettelijk witwassen is reeds sprake, indien door het handelen of nalaten een aanmerkelijke kans bestaat op witwashandelingen en dit risico op de koop toe wordt toegenomen. Van schuldwitwassen zal in de regel sprake zijn indien redelijkerwijs vermoed kon worden dat het voorwerp (onmiddellijk of middellijk) uit enig misdrijf afkomstig is.

2.2 Jurisprudentie

Blijkens vaste jurisprudentie is niet vereist dat concreet kan worden vastgesteld van welk misdrijf het voorwerp afkomstig is, ten aanzien waarvan wordt witgewassen. Voldoende is wanneer vastgesteld wordt dat het niet anders kan zijn dan dat het voorwerp uit enig misdrijf afkomstig is.³⁷³ Of het onderliggende misdrijf een drugsdelict betreft of diefstal met geweld, kan daarbij geheel in het midden blijven. De daarbij door de rechter aange-

373 Zie bijvoorbeeld HR 27 september 2005, NJ 2006/473.

legde maatstaf – het kan niet anders zijn dan dat het voorwerp uit enig misdrijf afkomstig is – wordt in de jurisprudentie in veel gevallen betrekkelijk snel aangenomen. De omstandigheden van het geval kunnen reeds voldoende zijn om aan te nemen dat geld uit enig misdrijf afkomstig is. De hieronder beschreven casus moge dat verduidelijken.

1. Verdachte wordt op Schiphol aangehouden met in zijn handbagage een bedrag van ca. € 25.000,-. Hij reist samen met een vrouw in wier handbagage op verschillende plaatsen in een spijkerbroek en in een toilettasje verschillende bundels van 50 eurobiljetten tot een totaal van € 25.000,- zijn verborgen. Zowel verdachte als deze vrouw, die het in eerste instantie doen voorkomen alsof zij niet samen reizen, kunnen geen aannemelijke verklaring geven voor de herkomst van het geldbedrag. De vrouw doet vervolgens vrijwillig afstand van het bij haar aangetroffen geld.

Het Hof overweegt in de zaak van de vrouw als volgt: “Op grond van de wijze waarop het in de bewezenverklaring genoemde geldbedrag geprobeerd is Nederland uit te voeren, te weten verstoep op verschillende plaatsen in een spijkerbroek en een toilettas van verdachte, de hoogte van het geldbedrag en de wisselende verklaringen die verdachte tijdens haar verhoor door de politie en de rechtbank heeft afgelegd ten aanzien van het doel van haar reis en de bestemming en herkomst van het inbeslaggenomen geld, alsmede met betrekking tot de vraag of zij al dan niet alleen reisde en voorts de vraag of al dan niet rente betaald moest worden, is het hof van oordeel dat het geld slechts afkomstig kan zijn van een strafbaar feit dat opzettelijk is begaan, een misdrijf derhalve en dat verdachte dat ook redelijkerwijs moest vermoeden.”³⁷⁴

2. Verdachte wordt op Schiphol aangehouden met los in zijn broekzakken biljetten van € 500,- voor een totaalbedrag van € 100.000,-. Hij verklaart dat hij dit geld in Amsterdam heeft gekregen van een man die hij niet kent om in opdracht van een, wel met naam genoemde, derde die in Spanje in de autohandel werkzaam is, in Duitsland contant een auto aan te schaffen. Verdachte slaagt er niet in om meer duidelijkheid te verschaffen omtrent de persoon van wie hij het geld heeft ontvangen noch omtrent de persoon die hem opdracht zou hebben gegeven om de auto aan de schaffen.

Het Hof heeft geoordeeld dat - gelet op de hoogte van het bedrag, de coupures waaruit het bestond en de wijze waarop het werd vervoerd - het niet anders kan dan dat dit bedrag van een misdrijf afkomstig is geweest. Met betrekking tot de betwisting door de verdachte heeft het Hof geoordeeld dat de verdachte ‘geen verifieerbare gegevens heeft kunnen verschaffen op punten die eenvoudig te achterhalen

374 Deze omstandigheden deden zich voor in het in voetnoot 373 vermelde arrest.

moeten zijn en van belang zijn om aan zijn stellingen een begin van geloofwaardigheid te verlenen'.³⁷⁵

Op grond van deze beide casus is duidelijk dat aan een bewezenverklaring ter zake van witwassen betrekkelijk geringe eisen worden gesteld. Hoewel de omstandigheden zoals die in de casus worden geschetst merkwaardig zijn te noemen, kan op geen enkele wijze onomstotelijk blijken *dat* het geld in beide gevallen uit misdrijf afkomstig is. Het geld kan immers ook een legale herkomst hebben. Het uitblijven van een afdoende en verifieerbare verklaring en een aantal bijzondere omstandigheden van het geval maken dan dat witwassen bewezen kan worden verklaard.

Wel geldt dat wanneer de verdachte een legale herkomst heeft benoemd, die voldoende concreet, enigszins verifieerbaar en niet op voorhand volslagen onwaarschijnlijk is, het Openbaar Ministerie onderzoek naar deze legale herkomstmogelijkheid zal moeten verrichten. Gebeurt dit niet, dan ligt vrijspraak in de rede, aangezien alsdan niet met voldoende zekerheid kan worden uitgesloten dat de gelden een legale herkomst kennen.³⁷⁶

In oktober 2008 oordeelde de Hoge Raad dat de wetgever niet heeft beoogd andere beperkingen aan te leggen wat betreft het gronddelict waaruit het voorwerp van witwashandelingen afkomstig is, dan dat het moet gaan om een misdrijf.³⁷⁷ Derhalve levert ook het enkele voorhanden hebben van zwart geld, dat op zich met legale activiteiten is verdiend, naar Nederlands recht witwassen op. Dit geldt zelfs voor degene die zelf het onderliggende fiscale misdrijf heeft gepleegd, aangezien de bekende 'heler-steler' regel³⁷⁸ niet voor witwassen geldt en dus ook voorwerpen uit eigen misdrijf witgewassen kunnen worden.³⁷⁹

2.3 Tussenconclusie

In deze paragraaf is kort de geldende jurisprudentie op het gebied van witwassen geschetst. Uit het bovenstaande kan worden geconcludeerd dat voor een veroordeling ter zake van (schuld)witwassen weinig concreet bewijs vereist is. In de navolgende paragraaf zal nader worden ingegaan op de vereisten die dienen te worden gesteld aan een *verdenking* van witwassen. Daarbij zal een koppeling worden gemaakt met de benadering die de wetgever voorstaat met de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme (Wwft).

375 HR 13 juli 2010, NJ 2010/460, LJN BM2471

376 HR 13 juli 2010, NJ 2010/456, LJN BM0787 ('Air Holland').

377 HR 7 oktober 2008, NJ 2009/94.

378 Met de 'heler-steler' regel wordt bedoeld dat in het strafrecht degene die zelf een goed heeft gestolen, niet kan worden veroordeeld voor het verwerven of voorhanden hebben (oftewel 'helen') van datzelfde goed. Zo kan degene die heelt ook niet worden veroordeeld voor de diefstal van hetzelfde goed. Er geldt dus sterk 'of/of'. Deze regel geldt niet voor witwassen. Bij witwassen kan worden vervolgd voor diefstal én het witwassen van hetzelfde goed.

379 HR 2 oktober 2007, NJ 2008/16.

3. Verdenking van witwassen en principle based-approach

3.1 Inleiding

In bovenstaande paragraaf kwam aan de orde dat uit de jurisprudentie van de Hoge Raad op het gebied van witwassen blijkt dat het voorhanden hebben van grote hoeveelheden (contant) geld onder opmerkelijke omstandigheden zonder dat daarvoor een redelijke verklaring kan worden gegeven, kan leiden tot strafrechtelijke aansprakelijkheid ter zake (schuld)witwassen. Daarbij is nog geen aandacht besteed aan de voorfase van iedere strafrechtelijke veroordeling: het opsporingsonderzoek. In deze paragraaf zullen wij het strafvorderlijke opsporingsonderzoek in verband brengen met de principle based-approach en de risico georiënteerde benadering van de Wwft.

Daartoe zal eerst een aantal korte opmerkingen worden gemaakt over de wijze waarop een verdenking ontstaat, waarna, wederom kort, de normen van de Wwft aan de orde komen.

3.2 Verdenking van witwassen

Aan een veroordeling voor overtreding van artt. 420bis en 420quater Sr worden betrekkelijk weinig eisen gesteld. In veel gevallen lijkt het op de weg van de verdachte te liggen een aannemelijke verklaring te geven voor de bij hem aangetroffen hoeveelheid geld. Daarbij zij uitdrukkelijk opgemerkt dat het dan niet noodzakelijkerwijs hoeft te gaan om *contant* geld. Ook het voorhanden hebben van banktegoeden zonder dat daarvoor een aannemelijke verklaring kan worden gegeven, kan leiden tot een veroordeling ter zake van witwassen.

Voordat een veroordeling in beeld komt, zal echter eerst sprake dienen te zijn van een verdenking. Volgens art. 27 van het Wetboek van Strafvordering is sprake van een verdenking als uit feiten en omstandigheden een redelijk vermoeden van schuld aan een strafbaar feit voortvloeit. Voor een verdenking van witwassen is dus noodzakelijk dat uit feiten en omstandigheden een redelijk vermoeden van schuld aan witwassen voortvloeit. Die feiten en omstandigheden kunnen zijn: het voorhanden hebben van een grote hoeveelheid contant geld op Schiphol. Die feiten en omstandigheden kunnen ook voortvloeien uit het voorhanden hebben van aanzienlijke banktegoeden zonder dat sprake is van een inkomen dat dergelijke banktegoeden kan verklaren. Een verdenking van witwassen kan bovendien voortvloeien uit een melding aan de FIU-NL op basis van de Wwft. Uit de eerder omschreven Air Holland-casus moge overigens blijken dat het geven van een aannemelijke verklaring voor de herkomst van het geld geen garantie is dat daarmee de *verdenking* wordt opgeheven. Een aannemelijke verklaring kan wel aan *veroordeling* in de weg staan.

3.3 De Wet ter voorkoming van witwassen en financiering van terrorisme

Het eerste uitgangspunt, dat de wetgever als leidraad heeft gehanteerd bij het opstellen van de Wwft, is de *risicogeoriënteerde benadering*: instellingen maken zelf een inschatting van de risico's die bepaalde cliënten of producten met zich meebrengen, waarbij deze benadering voor instellingen de mogelijkheid schept hun inspanningen aan te passen aan deze risico's. De risicogeoriënteerde benadering vertaalt zich in de differentiatie in het klantenonderzoek die (ook) in de Wwft terug te vinden is. Er zal meer aandacht worden geschonken aan het cliëntenonderzoek bij dienstverlening die grotere risico's oplevert en minder bij dienstverlening aan cliënten of producten die een geringer risico met zich meebrengen.

Het tweede uitgangspunt – de *principle based benadering* – houdt in dat instellingen niet dwingend wordt voorgeschreven hoe een instelling iets moet bereiken, maar slechts wat bereikt moet worden. Het staat de instellingen vrij te kiezen op welke wijze aan een bepaalde verplichting wordt voldaan. In de Wwft wordt bepaald dat instellingen door het cliëntenonderzoek dat zij verrichten in staat moeten zijn om te voldoen aan de eisen van artikel 3 Wwft, waarin het cliëntenonderzoek is geregeld. Deze benadering houdt op deze manier rekening met de specifieke kenmerken van de verschillende groepen identificatie- en meldingsplichtige instellingen.

3.4 Failure to comply, dus verdacht?

Op grond van bovengenoemde benaderingen ligt een groot deel van de verantwoordelijkheid voor het voorkomen van witwassen³⁸⁰ bij financiële instellingen. De wetgever is er met de Wwft vanuit gegaan dat financiële instellingen hun CDD dusdanig inrichten dat witwassen wordt voorkomen. Als er toch sprake is van ongebruikelijke transacties is sprake van een meldplicht. Daarmee zijn financiële instellingen (deels) een verlengstuk van de opsporingsautoriteiten geworden. Naast een rol bij het voorkomen van witwassen, spelen financiële instellingen immers ook een belangrijke rol bij het opsporen van witwassen.

Onder 3.2 kwam aan de orde dat een melding van een ongebruikelijke transactie aan de FIU-NL kan leiden tot een verdenking van witwassen. Als sprake is van een ongebruikelijke transactie kan dat immers leiden tot de verdenking, dat daarmee gelden voorhanden zijn die afkomstig zijn uit misdrijf. Als die lijn van denken wordt doorgevoerd, zou strikt genomen kunnen worden gesteld dat de financiële instelling die een ongebruikelijke transactie meldt, daarmee op dat moment goederen voorhanden heeft ten aanzien waarvan zij kan vermoeden dat die goederen afkomstig zijn uit enig misdrijf. Tot strafrechtelijke aansprakelijkheid kan dat niet leiden, nu immers, conform de Wwft, de ongebruike-

380 Het voorkomen van het financieren van terrorisme ligt buiten het bestek van dit artikel en zal daarom hierna niet verder aan de orde komen.

lijke transactie is gemeld. De melding dient, op grond van art. 16, eerste lid Wwft, binnen veertien dagen nadat het ongebruikelijke karakter van de verrichte of voorgenomen transactie bekend is geworden, te worden gedaan.

Anders kan het worden indien de financiële instelling (ten onrechte) nalaat de ongebruikelijke transactie te melden. In een geval waarin melding niet plaatsvindt, terwijl melding wel had moeten plaatsvinden, kan worden gesteld dat de financiële instelling niet alleen niet voldoet aan haar verplichtingen zoals die voortvloeien uit de Wwft, maar zich bovendien schuldig maakt aan (schuld)witwassen, althans dat een redelijk vermoeden van schuld aan witwassen kan ontstaan. Er is dan immers sprake van een situatie waarin melding plaats had moeten vinden. Die melding kan leiden tot een verdenking van het voorhanden hebben van uit misdrijf afkomstige voorwerpen. Als niet wordt gemeld, heeft de financiële instelling voorwerpen voorhanden die mogelijk afkomstig zijn uit misdrijf en zou de financiële instelling deze voorwerpen dus mogelijk zelf witwassen. Dat een dergelijke gedachtegang minder vergezocht is dan op het eerste gezicht moge lijken, illustreert de eerder aangehaalde Wachovia-casus. Daarbij zij ten overvloede opgemerkt dat het Openbaar Ministerie over de noodzaak om te melden bepaald andere gedachten kan hebben dan de financiële instelling.

4. Maatregelen ter voorkoming van strafrechtelijke aansprakelijkheid

In de vorige paragraaf is aan de orde gekomen dat nalaten te melden waar melden aangewezen zou zijn geweest, niet alleen een overtreding van de Wwft kan opleveren, maar ook zou kunnen leiden tot strafrechtelijke aansprakelijkheid ter zake (schuld)witwassen.

De vraag die dan opkomt, is op welke wijze strafrechtelijke aansprakelijkheid ter zake van witwassen kan worden voorkomen. Daarbij zullen we ook aandacht schenken aan de wijze waarop de impact van een verdenking mogelijk kan worden vermindert.

Het antwoord op de eerste vraag is eenvoudig doch vormt één van de belangrijkste uitdagingen voor iedere financiële instelling. De financiële instelling zal CDD en compliance zodanig dienen in te richten dat op die wijze voorkomen wordt dat zaken worden gedaan met personen die voordeel trekken uit strafbare feiten (en daarmee witwassen) en dat iedere transactie die verband kan houden met witwassen onmiddellijk wordt gemeld aan de FIU-NL. Alleen op die wijze kan iedere strafrechtelijke aansprakelijkheid ter zake witwassen worden voorkomen. Omdat dergelijke full compliance praktisch onmogelijk dient te worden geacht, is het aan de financiële instelling om te streven naar maximale compliance.

Daarbij is van groot belang dat de wijze waarop de financiële instelling tracht te voldoen aan de in de Wwft gestelde eisen duidelijk is omschreven en onderdeel uitmaakt van de opleiding van medewerkers. Op die wijze kan immers aangetoond worden dat de finan-

ciële instelling al hetgeen heeft gedaan dat van haar gevergd mocht worden om witwassen te voorkomen. Een dergelijke vastlegging houdt echter ook een strafrechtelijk *risico* in. Dergelijke door de instelling zelf verstrekte, of door politie en justitie op andere wijze verkregen, gegevens kunnen immers door het Openbaar Ministerie ook worden gebruikt om aan te tonen dat de financiële instelling verwijtbaar nalatig is geweest bij de handhaving van de met de Wwft nagestreefde doelen. Deze gegevens kunnen daarmee dus ook *bewijs* vormen van strafbare betrokkenheid bij (schuld)witwassen en worden gebruikt in een strafzaak tegen de financiële instelling zelf³⁸¹, tegen de opdrachtgever, dan wel feitelijk leidinggever aan de verboden gedraging³⁸² – meestal de bestuurder van de instelling – of tegen medewerkers, bijvoorbeeld als deze – in strijd met interne richtlijnen – besluit(en) af te zien van het doen van een melding en daarmee de herkomst van het geld verberg(t)en.

5. Conclusie: hete soep?

In dit artikel hebben wij getracht om in het kort een schets te geven van de laatste stand van de jurisprudentie op het gebied van witwassen, de verdenking van witwassen en de wijze waarop het systeem van de Wwft kan leiden tot strafrechtelijke aansprakelijkheid ter zake witwassen. Daarnaast hebben wij een enkele opmerking gemaakt over de dilemma's waar een financiële instelling zich voor geplaatst kan zien.

De vraag die echter kan opkomen is: wordt de soep nu werkelijk zo heet gegeten als wij haar hebben opgediend? Laten we voor de beantwoording van die vraag de blik nog eens wenden naar de in de inleiding vermelde Wachovia zaak.

Wanneer de Nederlandse rechtspraak ter illustratie van het voorgaande wordt toegepast op de feiten zoals bekend uit die zaak, dan levert dit al snel het vermoeden op dat naar Nederlands recht een vervolging ter zake van witwassen succesvol plaats had kunnen vinden.

Ten aanzien van het belangrijkste bestanddeel van de witwasbepalingen, te weten dat het voorwerp afkomstig moet zijn uit misdrijf, was in het Amerikaanse onderzoek vastgesteld dat vanuit Mexicaanse *casas de cambios* ('CDC's'), via Wachovia als corresponderende bank, geld was betaald voor de aankoop van vliegtuigen. Aangezien later meer dan 20.000 kilo cocaïne in de aangekochte vliegtuigen was aangetroffen, was er *smoking gun evidence* ten aanzien van de link tussen het geld en de drugshandel.³⁸³ Hier deed zich dus een geval voor, waarbij wel duidelijk bleek welk gronddelict ten grondslag lag aan het veronderstelde witwassen.

381 Art. 51, eerste lid Sr. maakt de vervolging van rechtspersonen mogelijk.

382 Art. 51, tweede lid onder 2 Sr.

383 Zie de 'factual statement' behorende bij de agreement, te vinden op <http://www.justice.gov/usao/fls/PressReleases/Attachments/100317-02.Statement.pdf>

Ten aanzien van de *schuld* van Wachovia, was in het Amerikaanse onderzoek vastgesteld dat reeds in 1996 publieke waarschuwingen waren geuit ten aanzien van de Mexicaanse CDC's. Terwijl andere banken de relaties met de CDC's verbroken hadden, zette Wachovia haar dienstverlening voort. Uit het onderzoek werd geconcludeerd dat Wachovia in ieder geval begin 2004 de risico's van het zakendoen met CDC's kende.

Voorts bleek uit het onderzoek dat er in de AML- en compliance-programma's van Wachovia zeven significante gebreken zaten. Zo werden ongebruikelijke transacties niet tijdig gedetecteerd en gemeld. Ook was er, gelet op het volume van de geldstroom vanuit de CDC's, niet genoeg mankracht én budget om de transacties te monitoren.

Relevant is verder dat er diverse *red flags* waren geweest, zoals tien overboekingen door vier verschillende individuen en één bedrijf in ronde getallen, waarmee het aankoopbedrag voor één van de voornoemde vliegtuigen werd gefinancierd. Later bleken de identiteiten van de financiers ook nog eens vals te zijn. Ook overtrof de geldstroom vanuit de CDC's de verwachtingen van Wachovia in aanzienlijke mate.

De voornoemde omstandigheden gezamenlijk zouden – gelet op de stand van de jurisprudentie – naar Nederlands recht meer dan voldoende grond zijn voor een gegronde verdenking terzake van minst genomen schuldwitwassen. Zelfs voorwaardelijk opzet zou in beeld komen, aangezien Wachovia bekend met de aanzienlijke risico's, onvoldoende maatregelen heeft getroffen om te voorkomen dat de risico's zich verwezenlijkten.

Uit de Nederlandse bankwereld zijn ons geen (succesvolle) vervolgingen van banken of andere financiële instellingen ter zake witwassen bekend. Dat een dergelijke vervolging desondanks niet uitgesloten moeten worden geacht, moge blijken uit het voorbeeld van Wachovia.

